

Position paper Nationaal Groenfonds/Investeringsfonds Duurzame Landbouw (IDL)

Rondetafelgesprek Tweede Kamercommissie LVVN | 7 oktober 2026

Subsidiegeld kun je maar één keer uitgeven. Of een project slaagt of niet, het geld komt niet terug. Met een lening kunnen maatschappelijke doelen worden gerealiseerd en kan hetzelfde publieke geld na terugbetaling opnieuw worden ingezet voor nieuwe projecten. Zo koppelt het IDL maatschappelijke impact aan ondernemerschap, eigenaarschap en een doelmatige inzet van publieke middelen (zie bijlage 1: financieren versus subsidie).

Hoofdvraag: *Wat is de bijdrage van het IDL aan het verduurzamen van de landbouw en hoe kan dit fonds zo optimaal mogelijk worden benut?*

Bijdrage van IDL: doelen financieren in plaats van middelen subsidiëren

Het IDL financiert investeringen voor volhoudbare doelrealisatie. Nederland vraagt van agrarisch ondernemers ingrijpende en langjarige investeringen in verduurzaming op een reeks van doelen. Een subsidie richt zich op de vergoeding van een specifieke maatregel of investering en stuurt daarmee vooral op het middel. Een lening moet worden terugbetaald en dat verlangt een realistische en haalbare businesscase als fundament van het om- of doorschakelplan. Bijkomstige effecten zijn het aantrekken van privaat kapitaal (banken) en het steeds opnieuw in kunnen zetten van de terugbetaalde euro (revolverend). Zie bijlage 2: hoe werkt een Revolverend fonds?

Wat doet het IDL en hoe werkt het in de praktijk?

Het IDL overbruggt de financieringskloof tussen maatschappelijk gewenste verduurzaming en wat er binnen reguliere - veelal bancaire - financieringskaders mogelijk is. Niet een losse techniek staat centraal, maar een samenhangend bedrijfsplan met een economisch perspectief. Het IDL stuurt op aantoonbare doelen met als basis vakmanschap en ondernemerschap. Dat stimuleert ondernemers om oplossingen te kiezen die bij hun bedrijf passen en structureel vol te houden zijn.

Welke projecten worden gerealiseerd en wat is onderscheidend?

Duurzaamheidsdoelstellingen

Onderscheidend aan IDL is de integrale benadering. Een bedrijfsplan moet aandacht geven aan acht duurzaamheidsdoelstellingen.

Het veronderstelde effect van de verduurzaming mag daarbij niet afhankelijk zijn van het welslagen van één enkele techniek of maatregel. Het dient steeds een integrale aanpak te zijn.

Deze samenhang voorkomt dat per beleidsdoel een afzonderlijke maatregel wordt gefinancierd. Een omschakeling van de bedrijfsvoering kan meerdere doelen tegelijk bedienen en wordt beoordeeld op de structurele bijdrage aan de verduurzaming van het hele bedrijf.

Praktijkervaringen, resultaten en gevraagde cijfermatige onderbouwing

De praktijkervaring is dat passende financiering ondernemers in staat stelt substantiële en bovenal structurele verduurzamingsstappen te zetten.

Het IDL wordt landelijk ingezet, is in alle provincies toegepast en kent de grootste afname in de provincies met een hoger aandeel veehouderij zoals Friesland, Zuid-Holland, Gelderland, Utrecht en Noord-Brabant. De aanvragers betreffen voornamelijk gezinsbedrijven van gemiddelde omvang.

Van het totaal ontvangen aanvragen, nu ca. 400 stuks, zijn er 265 goedgekeurd (66%) en 197 verstrekt. De gemiddelde investering van de omschakeling belooft ca. € 1.475.000,- per bedrijf. De gemiddelde IDL-lening bedraagt op portefeuilleniveau € 355.000,- (max. € 500.000,- per bedrijf) en de gemiddelde cofinanciering bedraagt € 1.175.000,-.

Hefboom

De zogenaamde hefboom – dankzij het IDL behaalde cofinanciering - bedraagt daarmee een factor > 3 wat wil zeggen dat elke publieke € 1,- voor € 3,- aan private cofinanciering aantrekt, zodat er voor € 4,- euro aan financiering ontstaat.

Inzet

Het IDL wordt landelijk ingezet, is in alle provincies toegepast en kent de grootste afname in de provincies met een hoger aandeel veehouderij zoals Friesland, Zuid-Holland, Gelderland, Utrecht en Noord-Brabant. De aanvragers betreffen voornamelijk gezinsbedrijven van gemiddelde omvang.

Afwijzingsgronden

De belangrijkste afwijzingsgronden zijn een te smalle aanpak gericht op een te beperkt aantal doelen.

Bedrijfsovernames

Meer dan 25% van de plannen betreft een bedrijfsovername die gepaard gaat met omschakeling van de bedrijfsvoering.

Jonge landbouwers

Meer dan 75% van de IDL-leningen wordt verstrekt aan 'jonge landbouwers' (40 jaar en jonger).

Knelpunten en verbeteringen voor optimale benutting

Voor verdere benutting zijn minstens 3 punten van belang.

1. Bied langjarige continuïteit en voldoende fondsomvang

Agrarische bedrijfsomschakelingen hebben een lange looptijd. Ondernemers, banken en fondsmanagers moeten erop kunnen vertrouwen dat passende financiering niet tijdelijk, maar structureel beschikbaar blijft. Continuïteit maakt het bovendien mogelijk om opgebouwde

kennis, ervaring en uitvoeringscapaciteit te behouden.

2. Houd doelsturing en integraal maatwerk leidend

Leg niet vooraf iedere techniek of maatregel vast, maar stuur op aantoonbare resultaten. Behoud ruimte voor ondernemerschap, vakmanschap en bedrijfsspecifieke oplossingen. Pas de doelensystematiek waar nodig aan, zodat het IDL beter aansluit bij onder meer de akkerbouw en tuinbouw, zonder de integrale benadering los te laten.

3. Zorg dat vergunningverlening en beleid investeringen mogelijk maken

Financiering kan pas worden ingezet wanneer een ondernemer het plan juridisch en praktisch kan uitvoeren. Onduidelijkheid over beleid en vastlopende vergunningverlening vertragen investeringen en frustreren of blokkeren de uitvoering van haalbare verduurzamingsplannen.

Conclusie

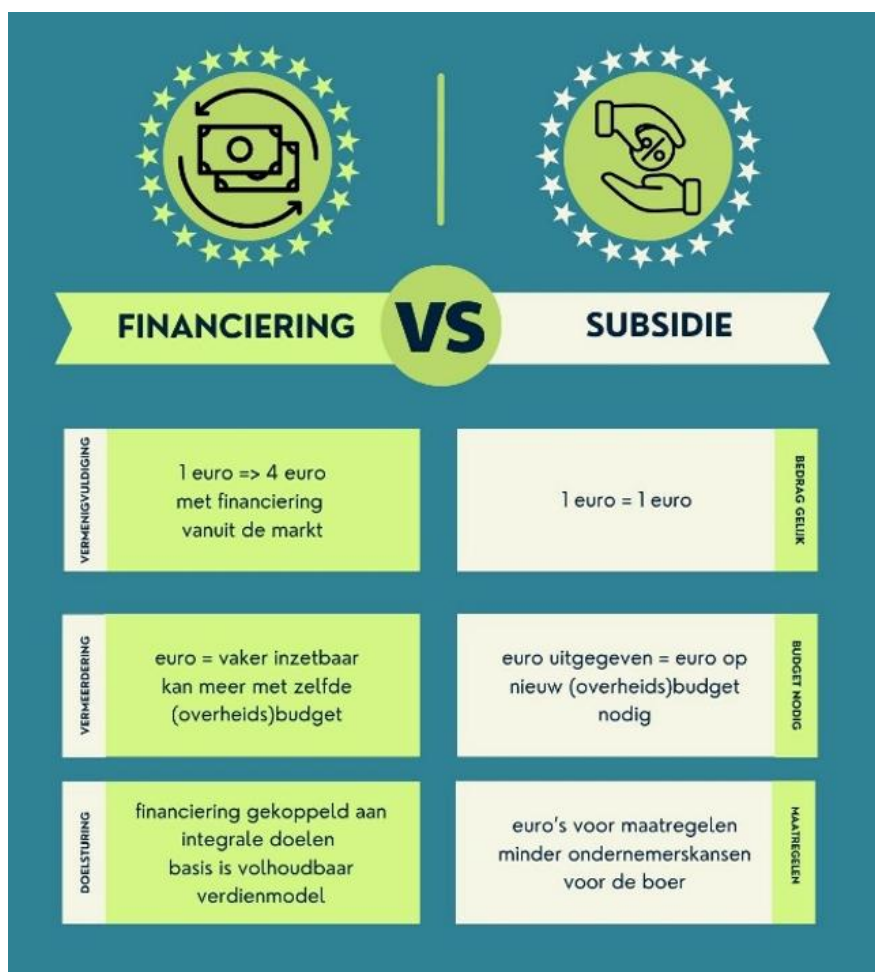
Het IDL is meer dan een financieringsregeling. Het is een instrument voor doelrealisatie: economisch houdbare bedrijfsplannen, integrale verduurzaming en efficiënt, revolverend gebruik van publieke middelen. De optimale inzet vraagt om continuïteit, vertrouwen in ondernemers en beoordelaars, sectorgerichte ruimte en nauwe samenwerking met banken en andere cofinanciers. Zo kan financiering toekomst van duurzame landbouw niet alleen ondersteunen, maar daadwerkelijk uitvoerbaar maken.

Het IDL laat zien dat financiering een krachtig beleidsinstrument is. Het verbindt maatschappelijke doelen aan volhoudbare businesscases, versterkt het eigenaarschap van ondernemers en zet publieke middelen revolverend in. Tegelijkertijd brengt het fonds private cofinanciering in beweging

Opgaven in de landbouw ondersteun je niet enkel met normen en subsidies. Het vraagt ook om slimme financiering waarmee ondernemers de gewenste verandering daadwerkelijk kunnen uitvoeren én volhouden. Onze oproep aan de Tweede Kamer is helder: bied het IDL continuïteit, behoud de integrale doelsturing en zorg voor uitvoerbaar beleid. Dan kunnen meer boeren en tuinders investeren in een bedrijf dat economisch én ecologisch toekomstbestendig is.

Bijlagen

Bijlage 1: Financiering versus subsidie

Bijlage 2: Hoe werkt een Revolverend fonds?

